

række samstemmende rapporter om tilbagegang i mindre bestande af Støre (Alatalo, Suomenselän Linnut 10: 118-119+122-124, 1975; Hirvelä, Aureola 2; 73-75, 1977; Ojanen *et al.*, Ornis Fenn. 55: 38-39, 1978; Haartman, Ornis Fenn. 55: 40-41+83, 1978; Knorring, Ornis Fenn. 55: 82, 1978; Korpimäki, Ornis Fenn. 55: 93-104, 1978; Orell & Ojanen, J. Orn. 121: 397-401, 1980). Imidlertid viste det sig, at den landsdækkende ynglefugleoptælling ikke registrerede en lignende tilbagegang (Järvinen & Väisänen, Ornis Fenn. 55: 80-82, 1978), hvilket kunne undre på grund af det store antal samstemmende beretninger om tilbagegang i årligt kontrollerede områder med redekasser.

Den danske ynglefugleoptælling viser heller ikke nogen markant nedgang for Støren (Braae & Laurson, Feltornithologen 21: 50-53, 1979). Dette kan skyldes, at de to optællinger fra Nordjylland kun genspejler ændringer i isolerede områder. Andre personer, der skulle ligge inde med optællinger, opfordres hermed til at offentliggøre disse. Desuden vil vi gerne opfordre andre til at starte optællinger af mindre bestande såvel i redekasser og huse som i hule træer. Optællinger kan foretages ret hurtigt og med et forholdsvis sikkert resultat.

Anders Pape Møller

Langelandsgade 220 st. th. 8200 Århus N

William Carøe Årestrup

Egevej 7, 9491 Pandrup

Summary: Decrease in two populations of Starling *Sturnus vulgaris* in Vendsyssel, Denmark.

Starlings nesting in crevices at Kraghede and in nest-boxes at Pandrup were annually censused during the period 1971-1979. In both areas the numbers decreased by 81 and 86%, respectively, (Fig. 1). The Danish breeding bird census did not show any marked decrease on a nation-wide scale. It is suggested that changes in agricultural land – use caused the decrease by reducing pastures and grass fields by some 57% during the census period.

IAGTTAGELSER FRA MANIITSOQ/SUKKERTOPPEN, GRØNLAND

I bogen om Grønlands fugle (Salomonsen, F., Fuglene på Grønland, 1967) er Bjerglærken *Eremophila alpestris* nævnt som tilfældig gæst med kun 14 forekomster i Grønland, hvoraf 13 er fra Godthåb Distrikt. Derfor kan følgende iagttagelse måske være af interesse:

I perioden 1.-3. juni 1979 iagttog jeg 3 Bjerglærker* ved Ikamiut, Sukkertoppen kommune. Fuglene sås fouragere på de åbne græsarealer mellem ruinresterne fra den nu nedlagte bygd, oftest i selskab med Laplandsværlinger *Calcurius lapponicus* og Snepurve *Plectrophenax nivalis*. Den menneskelige aktivitet i forbindelse med den tidligere beboelse af

bygden bevirker en ret frodig græsvækst i området, til forskel fra den omkringliggende fjeldmarksvegetation. Netop denne græsvækst tiltrak her efter smeltningen og under det nordgående træk mange småfugle, som i græsfrøene fandt fine fourageringsmuligheder. Der sås jævnligt Snespurv, Laplandsværling, Gråsiskan *Carduelis flammæa* og altså Bjerglærke. I området desuden Stenpikker *Oenanthe oenanthe* og Skærpiber *Anthus spinoletta*.

I samme bog står der om Ismågen *Pagophila eburnea*, at den »fåtaligt og uregelmæssigt besøger Grønlands vestkyst som træk- og vintergæst«. I de sidste tre vintre (1977/78, 1978/79 og 1979/80) har jeg set Ismåger i længere perioder i Sukkertoppen havn. Fuglene ankommer i efterårsmånederne og ses regelmæssigt vinteren igennem. Største antal var i november 1978 med 7 individer, og medio 1979 med 5 stk. Ungfuglene dominerer, af de nævnte 7 fugle i 1978 var de 5 ungfugle, ligesom alle de 5 nævnte 1979-fugle. De mørke tegninger på ungfuglene, specielt på overvinge og maske, varierer en del i omfang. Artens adfærd adskiller sig ganske fra de øvrige møgearters; fourageringen foregår »dværgmågeagtigt«, d.v.s. den fisker fødeemner op fra vand- eller isoverfladen. I øvrigt bruges megen tid til hvil. Fuglene virker meget tillidsfulde og vender hurtigt tilbage til samme hvileplads efter opflyvning. Jeg vil ud fra disse iagttagelser mene, at arten forekommer helt regelmæssigt som vintergæst, i hvert fald i åbentvandsområdet langs vestkysten.

Senest har jeg iagttaget en ad. Sule *Sula bassana* i Davisstrødet ca. 3 km ud for kysten mellem Agpamiut og munden af Evighedsfjorden, Sukkertoppen Distrikt, dato den 16. august 1980.

Niels Andersen

Box 76, 3912 Sukkertoppen

Summary: The note describes observations of three scarce Greenland birds. During June 1-3, 1979, 3 Shorelarks *Eremophila alpestris* were seen near Sukkertoppen in company with other passerines. The Ivory Gull *Pagophila eburnea* was found to be a regular winter visitor in Sukkertoppen. An adult Gannet *Sula bassana* was seen on 16 th August 1980.

Debat

FUGLEFAUNAEN PÅ SMÅØER – KOMMENTARER TIL A. P. MØLLERS ARTIKEL

I en artikel i sidste nr. af dette tidsskrift (DOFT 74:123-126, 1980) benytter Anders Pape Møller ældre og nyere optællinger til at beregne ændringerne i ynglefuglefaunaen på en række danske øer. De spændende spørgsmål om indvandring og uddøen af fugle på småøer som en funktion af bl.a. tid og nærmeste rekrutteringsområde er behandlet indgående af især amerikanske zoogeografer, som har opstillet formler

til beregning af ændringsrater m.m. Det er disse formler, APM forsøger at efterprøve for nogle udvalgte danske øer.

APM understreger selv, at usikkerheden er stor såvel for de ældre som for nyere optællinger. Ja, og efter min mening er de ældre optællinger på flere af øerne så usikre og utilstrækkelige, at de slet ikke kan og bør danne grundlag for de beregninger og sammenligninger, APM udfører. Samtidig er der en række andre dunkle punkter i APM's beregningsgrundlag, som er værd af fremhæve. Jeg skal nøjes med et par eksempler.

Som nyere optælling benytter APM for alle 11 øers vedkommende udelukkende materialet fra Atlas-projektet. Og vel at mærke kun de udbredelseskort, som præsenteres i Atlas-bogen. Andet materiale har han ikke fundet det nødvendigt at inddrage. For flere arter, nemlig 38 ud af 189 (= 20%), er der imidlertid enten ikke bragt udbredelseskort i bogen eller disse er med begrænsninger, så den eksakte udbredelse er sløret. 20% af samtlige danske ynglefuglearter har APM altså slet ikke kunnet inddrage i sit materiale. Han kan således ikke vide, om der yngler Lærkefalk på Lolland, Rørhøg på Saltholm eller Slørugle på Sejerø. Men for yderligere en del arter er der tvivl. Det kan f.eks. ikke afgøres ud fra kortet, om Alm. Ryle yngler på Falster, eftersom prikken findes i Guldborgsund.

For flere øers vedkommende er antallet af uddøde eller indvandrede arter så få, at tilfældigheder kan spille en helt afgørende rolle og forrykke billedet totalt. Et par eksempler: 1) På Ndr. Rønner opereres der således med kun 3 og 5 arter ved de to optællinger og 2 og 4 som henholdsvis uddøde og indvandrede. Alligevel angives de beregnede rater med to decimaler, hvilket selvfølgelig er statistisk uforvarsligt. 2) Uddøds-raten på Ertholmene (Christiansø m.m.) vil være 0,36 og ikke 0,12, hvis blot to arter mere var forsvundet i perioden mellem de to optællinger. Det kunne ske ved at Atlas-observatøren ikke havde registreret f.eks. Gulbug og Havesanger som ynglefugle (eller glemte at notere dem på skemaet).

I øvrigt skriver APM ingen steder, at han faktisk medregner arter, der under Atlas kun er registreret som »sandsynligt ynglende« (f.eks. mange sangfugle). For Ertholmenes vedkommende gælder det f.eks. Broget Fluesnapper, Rødrygget Tornskade, Gulirisk m.fl., som nok er tvivlsomme ynglefugle på øerne. Men derved kommer APM op på ialt 33 ynglende arter på øgruppen, mens Løppenthin i sin oversigt fra 1930'erne kun nævner 12. Ændringsraten bliver følgende stor, men kun på papiret. APM har afgjort for mange arter med, og Løppenthin har for få. F.eks. er jeg overbevist om, at sidstnævnte må have glemt bl.a. Musvit, Blåmejse, Jernspurv, Tornirisk og sikkert flere andre i sin liste.

APM forsøger at belyse et spændende og interessant emne, og hans intentioner er i orden. Han får da osse de forventede tendenser og mønstre i sine resultater, såsom at ændringsraterne er afhængig af øer-

nes størrelse og afstand til nærmeste rekrutteringsområde (hvilket i øvrigt er vanskeligt at definere). Men APM bør være langt mere kritisk. Det nytter ikke at fremlægge nogle smukke statistiske tests, pakket ind i fine opstillinger, når det datamateriale, der ligger til grund for selve beregningerne, er helt utilstrækkeligt eller mangelfuldt.

Tommy Dybbro

SVAR

Tommy Dybbro har i sit indlæg om usikkerhedsmomenterne i min artikel om fuglefaunaen på øer fremdraget en række forhold, som jeg vil forsøge at kommentere. Ved læsning af de afhandlinger, fortrinsvis af amerikansk oprindelse om øbiogeografi og hele det tilknyttede teorikompleks, springer usikkerhedsmomenterne i øjnene. Ynglefuglene på øer ved Californien er registreret i begyndelsen af dette århundrede og i allernyeste tid. Ynglefuglefaunaen på Karkar, New Guinea, er registreret i de senere år ved observationer, mens der til sammenligningsmateriale fra tidligere er benyttet indsamlede fugle fra museums-samlinger. På trods af disse usikkerhedsfaktorer er teorierne fremsat, og sammenligningerne mellem teorier og »faktiske« forhold viser en slående lighed. Dette kan man så drage i tvivl, men man kan i stedet sige, at teoriernes forudsigelser må have en ganske betydelig indflydelse på fordelingen af fuglene (i dette tilfælde), netop fordi sammenhængene træder frem på trods af de betydelige usikkerheder.

Det sårer mig lidt, at TD drager tidligere optællinger så meget i tvivl. F.eks. ville jeg ikke tvivle på nøjagtigheden i Bernt Løppenthins optællinger fra Christiansø eller andre dengang aktive ornitologers indsats. Løppenthin og flere af de andre ornitologer fremtræder for mig som meget samvittighedsfulde og grundigt arbejdende feltornitologer. Sammenlignet med udenlandske forhold og her især amerikanske, så tror jeg ikke, at vi har grund til at sætte de danske pionerers lys under en skæppe!

TD anfører, at der for de mindre øers vedkommende kun skal få ændringer til for at ændre tallene radikalt. Det kan jeg kun give ham ret i, men tallene er ikke anderledes; teorien må anses for *generelt* at passe på disse øer såvel som på øer af en anden størrelse. Naturligvis kan der tænkes og sikkert også findes eksempler fra gruppen af mindre øer, der afviser betragteligt fra det forventede.

Hvad angår de sjældne ynglefugle, kan jeg kun medgive TD, at disse arter burde være taget i betragtning, selvom deres betydning især antalsmæssigt, men også hvad angår antallet af arter er meget ringe. Selvom TD anfører, at 20% af Danmarks ynglefugle er ladt ude af betragtning, vil jeg mene at tallet er langt mindre, ganske simpelt fordi der kun yngler ganske få af disse arter på de få øer, der er tale om. Jeg vil tro, at tallet er under 5%, og måske endnu mindre.

Jeg har skrevet den omtalte artikel for at henlede danske ornitologers opmærksomhed på øbiogeogra-

fien som et vigtigt arbejdsredskab. Dette har jeg ikke gjort for at få en nøjagtig beskrivelse af forholdene, men som for så mange andre teoriers vedkommende kun for at få et generelt og brugbart billede af forholdene.

Anders Pape Møller

Aktuelt

RESOLUTIONER FRA DEN 3. NORDISKE ORNITHOLOGISKE KONGRES I RIBE

På den 3. nordiske ornitologiske kongres, der afholdtes i Vester Vedsted ved Ribe i perioden 3.-8. august 1981, blev der vedtaget en række resolutioner, som gengives nedenfor. En mere udførlig beretning om kongressen vil fremkomme senere.

Nordiske ornitologer, forsamlet på den 3. Nordiske Ornithologiske Kongres i Ribe 3.-8. august 1981

- konstaterer, at strandenge, heder, søer og moser er nogle af de vigtigste ynglesteder for truede danske fuglearter og uundværlige fourageringssteder for nordiske trækfugle,
- konstaterer, at arealet af disse naturområder i dag er så indskrænket, at yderligere indgreb i dem må bringes til ophør,
- erfarer endvidere, at der gives betænkeligt mange dispensationer til ændring af søer og mosers tilstand, hvilket regeringen bør tage under overvejelse,
- konstaterer endeligt, at strandenge og heder generelt er uden beskyttelse mod opdyrkning,
- og opfordrer derfor regeringen til at ændre naturfredningsloven, således at strandenge og heder gives generel beskyttelse.

Nordiske ornitologer, forsamlet på den 3. Nordiske Ornithologiske Kongres i Ribe 3.-8. august 1981

- konstaterer, at en lang række undersøgelser har påvist, at jagtligge forstyrrelser medfører betydelige forskydninger i forekomsterne af gæs, ænder og vadefugle i jagtsæsonen,
- konstaterer, at en række røntgenundersøgelser af større fuglearter har vist, at alarmerende andele af disse arters bestande har hagl i kroppen efter anskydninger,
- konstaterer, at disse jagtligge forstyrrelser og store antal anskydninger medfører betydelig forøgelse af fuglenes skyhed, og dermed flugtdistancer,
- og har begrundet formodning om, at disse forhold forringer fuglenes levevilkår,
- og opfordrer derfor Landbrugsministeren til at gennemføre nøje undersøgelser af disse forhold og deres indvirkning på fuglenes levedmuligheder og tage passende foranstaltninger til at begrænse skaderne mest muligt.

Nordiske ornitologer, forsamlet på den 3. Nordiske Ornithologiske Kongres i Ribe 3.-8. august 1981

- erfarer, at bundvegetationen i Ringkøbing Fjord stort set er forsvundet i løbet af de sidste tre år,
- og konstaterer, at antallene af en række af fjordens ynglende og rastende fugle er aftaget drastisk,
- opfordrer det danske miljøministerium til snarest muligt at undersøge årsagerne til bundvegetationens død, og at tage de nødvendige skridt til at genoprette en sundere tilstand i fjorden, og dermed gunstige levestedsvilkår for vandfuglene i dette internationalt vigtige fugleområde.

Nordiske ornitologer, forsamlet på den 3. Nordiske Ornithologiske Kongres i Ribe 3.-8. august 1981

- konstaterer, at en meget vigtig fuglelokalitet, særligt for saltvandstilknyttede fuglearter, er gået tabt gennem bygningen af det fremskudte dige uden for Tøndermarsken,
- konstaterer, at det er muligt delvist at kompensere for tabene ved at skabe en lavvandet saltvandssø i en del af det nyinddagede område,
- og konstaterer endelig, at tekniske undersøgelser har vist, at dette kan ske for et beløb, der er meget beskedent i forhold til hvad diget har kostet,
- opfordrer på denne baggrund den danske regering til at etablere en saltvandssø i forbindelse med en naturlig indretning af det nyinddagede område.

Nordiske ornitologer, forsamlet på den 3. Nordiske Ornithologiske Kongres i Ribe 3.-8. august 1981

- konstaterer, at Danmark p.g.a. en lang række internationalt vigtige fouragerings- og rasteområder har et særligt ansvar for bevarelsen af de nordiske og arktiske vandfugle,
- konstaterer, at kystfuglejagten i Danmark er mere intensiv end i andre europæiske lande,
- konstaterer, at der er en række indicier for, at jagten er medvirkende til at holde flere ande- og vadefuglebestande på et reduceret bestandsniveau,
- og opfordrer derfor Landbrugsministeren til snarest at tage skridt til at formindske jagttrykket ved de fuglerige danske kyster, og skal særligt anbefale at jagttiderne afkortes, at der oprettes store jagtfri arealer i de internationalt betydningsfulde vådområder, og at motorbådsjagten begrænses væsentligt.